

Vastaus valtuustoaloitteeseen - Ulkomaalaisten hoitajien suomen kielen taidon varmistaminen ikääntyneiden palveluissa potilasturvallisuuden takaamiseksi

Perussuomalaisten tekemässä valtuustoaloitteessa ehdotetaan, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Pohjois-Karjalan hyvinvointialue ryhtyy viipymättä seuraaviin toimenpiteisiin ulkomaalaisten hoitajien kielitaidon varmistamiseksi ikääntyneiden palveluissa:

- 1. Ammatillisen kielitestauksen käyttöönotto:** Siun sote luo tai ottaa käyttöön standardoidun, nimenomaan sote-alalle ja lääkehoitoon suunnatun ammatillisen suomen kielen kokeen kaikille niille työntekijöille, joiden äidinkieli ei ole suomi tai ruotsi.
- 2. Kielitaitovaatimuksen nostaminen käytännössä:** Varmistetaan, että itsenäisessä potilastyössä (kuten kotihoidossa) toimivilla työntekijöillä on todellinen suullinen ja kirjallinen suomen kielen taito, joka vastaa vähintään eurooppalaisen viitekehyksen taitotasoa B2 yleiskielisen B1-tason sijaan.
- 3. Tuettu ja valvottu siirtymävaihe:** Mikäli työntekijän kielitaito on vielä puutteellinen, hänen tehtävänsä rajataan (esim. kielto toimia yksin kotihoidossa tai vastata lääkehoidosta) siihen asti, kunnes vaadittava kielitaito on todennettu.
- 4. Omavalvonnan tiukentaminen:** Palveluesihenkilöille luodaan selkeät kriteerit ja velvollisuus puuttua kielitaitopuutteisiin välittömästi sekä raportoida havaituista kielellisistä vaaratilanteista säännöllisesti aluehallitukselle.

Kiitän teitä aloitteestanne ja vastauksena aloitteeseen totean seuraavaa:

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue, Siun sote pitää esitettyä tavoitetta, riittävän kielitaidon varmistamista, potilasturvallisuuden ja palvelun laadun näkökulmasta erittäin tärkeänä.

Asiakkaan oikeus tulla ymmärretyksi ja saada ymmärrettävää ohjausta on keskeinen osa turvallista hoitoa. Samanaikaisesti tulee huomioida sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöpula, joka edellyttää ratkaisulta myös toteuttamiskelpoisuutta ja vaikuttavuutta. Siun sote korostaa, että kielitaitoon liittyvät ratkaisut tulee toteuttaa ensisijaisesti kansallisessa yhteistyössä, jotta varmistetaan yhdenmukaiset käytännöt, henkilöstön liikkuvuus ja oikeudenmukainen kohtelu koko maassa.

Ammatillisen kielitestauksen käyttöönotto

Ammatillisen, sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin kohdennetun kielitestauksen tarve on tunnistettu valtakunnallisesti.

Siun sote katsoo, että ammatillinen kielitestaus tulee kehittää ja ottaa käyttöön kansallisesti yhtenäisenä mallina yhteistyössä ministeriöiden, koulutustoimijoiden ja hyvinvointialueiden kanssa. Aluekohtaiset ratkaisut voisivat johtaa eriarvoisuuteen.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä valmistellaan parhaillaan toimia, joilla kielitaidon varmistamista vahvistetaan sekä työnantajia tuetaan henkilöstön kieliosaamisen kehittämisessä. Siun sote hyödyntää käyttöön otettavat valtakunnalliset linjaukset, ohjeistukset ja toimintamallit.

Kielitaito vaatimuksen nostaminen käytännössä

Valvontaviranomainen edellyttää, että ammattihenkilöllä pitää olla hänen hoitamiensa tehtävien edellyttämä riittävä suullinen ja kirjallinen kielitaito. Siun sote katsoo, että itsenäinen asiakas- ja potilastyö edellyttää käytännössä riittävää ja toimivaa kielitaitoa. Kielitaitovaatimusten tarkempi määrittely sekä mahdollinen yhtenäistäminen on tarkoituksenmukaista toteuttaa valtakunnallisesti, jotta linjaukset ovat selkeitä ja yhdenmukaisia kaikilla hyvinvointialueilla.

Siun sote on omissa sosiaalipalvelujen ohjeissaan (palvelusetelisääntökirjat, puitesopimukset, vähimmäisvaatimukset) todennut periaatteinaan sen, että kaikilla palveluntuotantoon osallistuvilla tulee olla sujuva eli ymmärrettävä (kuullun ymmärtäminen, puheen tuotto ja kirjallinen) suomen kielen taito. Kielitaito on todistettava pyydettyäessä, mikäli työntekijän äidinkieli ei ole suomi. Hyvällä suomen kielellä tarkoitetaan opetushallituksen Yleisten kielitutkintojen keskitason tutkinnon mukaista määrittelyä kielitaidosta, eli jokaisessa arvioitavassa osa-alueessa (tekstin ymmärtäminen, kirjoittaminen, puheen ymmärtäminen ja puhuminen) arvosana tulee olla vähintään keskitasoa 3–4. Ohjeessa viitattu opetushallituksen yleisten kielitutkintojen keskitaso 3–4 tarkoittaa eurooppalaisen kielitason viitekehyksessä tasoja B1-B2. Vaatimus koskee sekä omaa että yksityistä palveluntuotantoa.

Tuettu ja valvottu siirtymävaihe

Siun sotessa noudatetaan perehdytykseen ja osaamisen varmistamiseen liittyviä käytäntöjä, joissa työntekijän osaaminen, mukaan lukien kielitaito, arvioidaan ennen itsenäistä työskentelyä. Tarvittaessa työtehtäviä rajataan ja työskentely toteutetaan ohjatusti.

Kielitaidon kehittämistä tuetaan esimerkiksi suomen kielen kirjallisilla ja suullisilla täydennyskoulutuksilla. Ammatillinen kielitaito kehittyy tehokkaimmin työn tekemisen yhteydessä, minkä vuoksi esihenkilöitä ja työyhteisöjä tuetaan kielenoppimisen mahdollistamisessa osana arjen työtä.

Omavalvonnan tiukentaminen

Omavalvonta ja vaaratapahtumien raportointi perustuvat lainsäädäntöön ja kansallisiin ohjeisiin. Siun sote pitää tärkeänä, että omavalvontaa kehitetään valtakunnallisesti yhtenäisten linjausten pohjalta, jotta raportointi on vertailukelpoista ja tukee koko järjestelmän oppimista.

Kieleen liittyvät riskit huomioidaan osana potilasturvallisuustyötä, ja tarvittaessa niistä tehdään ilmoitukset Laatuporttiin. Palveluesihenkilöillä on vastuu puuttua osaamispuutteisiin, mukaan lukien kielitaitoon liittyvät haasteet.

Jokaisen palvelutuotantoon osallistuvan työntekijän tulee kyetä kommunikoimaan työssään siten, että työtehtävien hoitaminen on turvallista ja laadukasta. Vastuu osaamisen ja kielitaidon riittävyyden varmistamisesta on työyksiköiden vastuuhenkilöillä.

Työnantajan tulee varmistaa sekä ennen työsuhteen alkamista että työsuhteen aikana, että työntekijän kielitaito vastaa tehtävien vaatimuksia ja täyttää Siun soten asettamat vähimmäisvaatimukset. Pelkkä tutkinto tai

kielitodistus ei ole riittävä osoitus osaamisesta, vaan kielitaidon riittävyyttä on arvioitava suhteessa työtehtäviin, asiakkaiden tarpeisiin sekä heidän toimintakykyynsä ja haavoittuvuuteensa. Arvioinnin tulee perustua myös käytännön työtilanteisiin.

Tarvittaessa työnantajan on tuettava kielitaidon kehittymistä esimerkiksi perehdytyksen, ohjauksen ja koulutuksen avulla. Lisäksi kielitaidon arvioinnin ja seurannan tulee olla tarvittaessa osoitettavissa.

Siun sote palvelunjärjestäjänä valvoo aktiivisesti henkilöstön osaamisen varmistamista ja osana tätä valvontaa myös kielitaidon riittävyyttä.

Yhteenveto

Siun sote pitää aloitteen tavoitteita perusteltuina ja tärkeinä. Riittävä kielitaito on keskeinen osa asiakas- ja potilasturvallisuutta, sillä puutteellinen ymmärrys tai epäselvä viestintä voivat johtaa virheisiin hoito- ja palvelutilanteissa sekä vaarantaa asiakkaan turvallisuuden ja oikea-aikaisen avun saannin.

Siun sote katsoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillinen kielitestaus sekä kielitaitovaatimukset tulee määritellä ja toteuttaa valtakunnallisesti yhtenäisin periaattein. Tämä asia on etenemässä valtakunnan tasolla lainsäädännön muutoksen kautta esityksen mukaan 1.9.2027 alkaen (lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain, sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain sekä Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (15 ja 20§) muuttamisesta). Asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi kielitaidon tulee olla käytännössä riittävä itsenäiseen työskentelyyn, ja sen toteutumista tulee arvioida sekä ennen työsuhteen alkamista että sen aikana suhteessa työtehtäviin.

Kielitaidon kehittymistä tuetaan suunnitelmallisesti perehdytyksen, ohjauksen ja koulutuksen avulla, ja tarvittaessa työskentelyä rajataan tai toteutetaan ohjatusti. Samanaikaisesti omavalvontaa kehitetään valtakunnallisiin linjauksiin perustuen, ja kieleen liittyvät riskit huomioidaan osana asiakas- ja potilasturvallisuustyötä. Vastuu osaamisen ja kielitaidon riittävyydestä on työnantajalla ja työyksiköiden vastuuhenkilöillä.

Toimenpiteiden vaikuttava ja kestävä toteuttaminen edellyttää kuitenkin kansallisesti yhtenäistä kielitestauksen kehittämistä, kielitaitovaatimusten selkeää valtakunnallista määrittelyä sekä omavalvonnan käytäntöjen perustamista yhteisiin linjauksiin. Siun sote sitoutuu osallistumaan aktiivisesti tähän kansalliseen kehittämistyöhön, ottamaan käyttöön yhtenäiset toimintamallit niiden valmistuttua sekä kehittämään omaa omavalvontaansa jatkuvasti.

Joensuussa 2.7.2026

Hannele Komu

Sosiaalipalvelujen toimialuejohtaja